

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

Een en ander over visitekaartjes.

Wanneer men wat wil te weten komen over de geschiedenis van het visitekaartje en men raadpleegt een encyclopedie, dan vindt men vermeld, dat het in China reeds vóór duizend jaar bekend was. Het week echter van de naamkaartjes af, die wij in Europa kennen. De kleur en de lengte van het papier wijzigde zich volgens den rang van den persoon, dien men bezocht. Bijwijlen waren het lange rollen papier, waarmede men gemakkelijk een muurpand kon beplakken.

Duitse studenten van de Hogeschool van Padua lieten reeds in 1550 hun naamkaartje achter, als zij hun professoren niet thuis vonden en dat het in dien tijd reeds algemeen in Italië in gebruik was, getuigen de vele specimens die in het Museo Civico te Venetië bewaard worden.

In de XVIIe eeuw was het woord in Frankrijk bekend. Racine gebruikt het in zijn «Histoire du Palais Royal», maar in een betekenis die tamelijk afwijkt van die, welke ons belang inboezemt. Het wees op het getuigschrift van toezicht door een bisschop aan een klooster afgeleverd.

Ik vond evenmin de bepaling «billet de visite» weer die, volgens zekere auteurs, de oorspronkelijke aanduiding was van het «carte de visite». Die vermelding komt in geen enkel woordenboek van dien tijd voor en de werken, die over de wereldse gewoonten breedvoerig spreken, o.m. over het afleggen van bezoeken, gewagen niet van dit gebruik. Het hierna aangehaalde uittreksel uit de «Règles de la bienséance et de la civilité chrétienne» van den gelukzaligen de Salle, (1690), wekt de gedachte op dat, zo het naamkaartje in de XVIIe eeuw bestond, het enkel gebruikt werd tussen lieden van denzelfden stand.

«Indien de persoon, dien men bezoeken wou, van hogeren rang en afwezig was, dan vergde de welgemanierdheid niet, dat men zijn

naam opgaf, wel dat men een andermaal weerkwam.»

Welke stelling men ook kan aannemen betreffende den oorsprong van de visitekaartjes, het is zeker, dat het gebruik ervan in Frankrijk algemeen was omstreeks het midden van de XVIIIe eeuw. Inderdaad, er wordt melding van gemaakt in een hekelstukje van 1741: «Inconvénients du jour de l'an», daar waar de schrijver het heeft over de karwei, bezoeken af te leggen op den eersten dag van het jaar en uitroept, dat zo de gebrachte wensen gemeend waren, hij niet zou moeten toevoegen:

« Qu'il aime qu' à la porte un zélé domestique
Lui dise: «On est sorti». C'est alors qu'il ressent
Certain plaisir secret de voir qu'on est absent,
Et son nom bien écrit rend sa visite en forme;
Tel est le bel usage auquel il se conforme.»

En het geval nader bepalend, dat de bezoeker zich vóór een gesloten deur bevindt, voegt hij er aan toe:

Sur le dos d'une carte on fait sa signature,
Pour rendre sa visite au dos de la serrure.

Dit identificeert het naamkaartje en toont het doel, waarvoor het gebruikt werd.

Het gewone visitekaartje was bijgevolg niets anders dan een speelkaart of doodgewoon een stuk ervan met op de keerzijde den naam van den bezoeker geschreven. Een medewerker van «l'Intermédiaire des Chercheurs et des Curieux» vond het bewijs ervan, toen hij vóór vele jaren een omlijsting uit elkaar nam en in de inkerlingen van het hout enige visitekaartjes ontdekte, namen vermeldend van personen die in de XVIIIe eeuw leefden. Het waren meestal fragmenten van speelkaarten, met op de keerzijde namen, of geschreven of slecht gedrukt door middel van gegraveerde plaatjes, die op houtblokjes vast gemaakt waren.

Aan die naamkaartjes, in den beginne eenvoudige handschriften, voegde de nijverheid spoedig allerlei versieringen toe.

Het bewijs, dat visitekaartjes reeds in de XVIIIe eeuw in onze gewesten gekend waren, vonden wij in een handschrift, dat van onze verzameling deel uitmaakt. Het dagtekent van 1765 en geeft de uitgaven weer, gedaan in den loop van reizen uit Antwerpen zowel naar het binnenland als naar het buitenland, vermoedelijk door een koopman uit Sinjorenstad ondernomen. Buitendien tekende hij enige gebruiken op, die hem tijdens zijn tochten troffen. Daaronder iets in verband met visitekaartjes. «Als men te Spa aankomt, begeeft men zich naar den «gazettier» en bezorgt hem twee tot drie honderd visitekaartjes met de vermelding van den naam van het huis waar men zijn intrek neemt. De «gazettier» deelt de kaartjes uit aan de inwoners van de stad. Uw kennissen of de personen die met u kennissen wensen te maken, laten u hun visitekaartje met hun eigen verblijfplaats geworden. Men is dan zedelijk verplicht ze te bezoeken.»

J. D. S.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

Berenhuid.

Een jongeling nam dienst als soldaat en toonde zich bij iedere gelegenheid dapper en steeds haantje de voorste in 't gevecht. Zoodra de oorlog gedaan was, werd hij afgedankt en mocht hij gaan waar hij wilde.

Daar zijn ouders gestorven waren, bezat hij geen tehuis meer. Hij vroeg een onderkomen aan zijn broeders, maar zij wilden hem niet opnemen.

— Zie dat ge maar door de wereld geraakt, zeiden zij hem. Ge zijt nergens goed voor, dan om te vechten.

De soldaat gooide zijn geweer — het enige voorwerp, dat hij het zijne kon noemen — over zijn schouder en trok de wereld in. Hij kwam aan een met hoge bomen omringde weide, zette zich in de schaduw neer en begon over zijn toestand na te denken.

— 't Ziet er treurig uit met mij, mompelde hij. Ik bezit geen cent op de wereld, ken geen ambacht en nu weet ik niet wat ik vandaag nog zal te eten hebben.

Ensklups hoorde hij achter zich een stap; hij keerde zich om en bemerkte een als jager gekleed heer, maar die op een paardepoot liep.

— Ik kan u zoveel geld geven als ge wilt, sprak de onbekende, maar ik zou eerst gaarne vernemen, of gij bang zijt?

— Een bang soldaat is immers niet denkbaar, antwoordde de jongeling. Stel mij maar op de proef.

— Welnu, kijk dan eens achter mij.

De onbekende schoof wat op zijde en nu zag de soldaat een groten beer, die brommend op hem afkwam. Hij sprong op en riep:

— Wacht eens, bruintje, ik ga uw neus eens kittelen, opdat gij het brommen wat zoudt afleren.

Hij schouderde zijn geweer en zond een lading schroot in den neus van den beer, die levenloos neerzonk.

— Ik zie wel, dat ge niet bang zijt, zei de vreemdeling, maar er is nog een andere voorwaarde.

De soldaat, die nu wist wien hij vóór zich had, antwoordde:

— Stel mij maar verder op de proef. Als het mijn ziel niet schaadt, ben ik bereid het verlangde uit te voeren.

— Luister: Gij moogt u in de eerste zeven jaar wassen noch scheren, ook geen enkel gebed opzeggen. Ik zal u een rok en een mantel geven, die gij moet dragen. Sterft gij vóór de zeven jaar verstreken zijn, dan hoort ge mij toc. Blijft ge leven, dan zult gij uw dagen tot het einde onbekommerd kunnen doorbrengen.

De soldaat, die er zeer ellendig voorzat en geen andere uitkomst wist, aanvaardde het voorstel. De duivel trok zijn rok uit en gaf hem dien, terwijl hij zei:

— Iedermaal, als gij in uw zak tast, zult gij er geld in vinden.

Hierna ontdeed hij den beer van zijn huid, overhandigde die aan den soldaat, en zei:

— Dit is uw mantel en uw bed. Gedurende de zeven jaar moogt ge geen andere legerstede gebruiken, en om het vel van den beer, dat gij voortaan dragen zult, zal men u Berenhuid noemen.

Hierop was de duivel verdwenen.

De soldaat trok den rok aan, tastte in den zak en vond er geld in. Hij hulde zich in de berenhuid, ging blijmoedig op reis en liet het zich aan niets ontbreken. Hij waste zich nooit en liet zijn baard groeien. Weldra zag hij er als een monster uit. Daar hij echter kwistig met het geld omsprong kon hij overal logeren. Hij deelde veel aalmoezen uit en verzocht, dat men voor hem zou bidden, opdat hij in de zeven jaar niet sterven zou.

Vier jaar waren aldus voorbijgegaan. Op zekeren avond klopte hij aan een herberg aan. De waard wilde hem echter niet ontvangen en evenmin een plaats in den stal afstaan, uit vrees, dat zijn paarden voor hem zouden schrikken. Doch toen hij uit zijn zak een aantal goudstukken haalde, stond de baas hem een klein kamertje in het achtergedeelte van zijn huis af, onder voorwaarde, dat hij zich niet zou vertonen, om zijn herberg niet in opspraak te brengen.

Onze vriend zat in zijn kamertje te denken aan zijn zonderling leven en verlangde vurig, dat de zeven jaar mochten verstreken zijn. Opeens vernam hij uit een naburige kamer een luid geschrei. Gedreven door zijn goedhartig karakter, ging hij naar de belendende kamer, opende de deur en zag een grijsaard, die luidop schreide en van wanhoop zijn vuist op zijn voorhoofd sloeg.

Niet zodra had de grijsaard hem gezien, of hij sprong verschrikt op en wilde vluchten. Maar Berenhuid sprak hem met zachte woorden aan, zodat hij tot bedaren kwam en hem vertelde, dat hij zijn ganse fortuin had verloren, met zijn dochters aan de bitterste armoede was prijsgegeven en zelfs geen duit meer bezat om zijn verteer te betalen. Hierom zou hij vast en zeker in de gevangenissen worden opgesloten.

(Wordt vervolgd).

Sprookjes van de gebroeders Grimm

Berenhuid.

(Vervolg)

— O, zei Berenhuid, ik zal u uit den druk helpen. Ik heb geld genoeg.

Hij riep den waard, betaalde het verteer van den grijsaard en schonk hem bovendien een gansen buidel met gouden geld.

Getroffen door zoveel goedheid, sprak nu de grijsaard:

— Kom met mij mee, mijn dochters zijn toonbeelden van schoonheid. Gij moogt er één uitkiezen en haar trouwen. Ge ziet er wel wat onverzorgd uit, maar wanneer zij zullen vernemen wat gij voor mij gedaan hebt, zullen zij u niet afwijzen.

Zij gingen samen naar het huis van den ouden man. Toen de oudste dochter Berenhuid zag, viel zij bijna in onmacht van walg en schrik. De tweede dochter bekeek hem kalm van het hoofd tot de voeten en zei:

— Nooit zal ik iemand huwen, die de menselijke gedaante heeft afgelegd. Nog liever nam ik tot echtgenoot den man, die zich hier voor mens uitgaf; die ten minste geleet nog op een mens, met zijn huzarenmantel en witte handschoenen. Bah! Zo'n walgelijke kerel, als dien gij ons aanbiedt, vader! Bah!

Maar de jongste dochter sprak een heel andere taal.

— Vader, zei zij, die man moet een goed hart bezitten om u zo edelmoedig te helpen. Gij hebt hem een bruid beloofd, een woord is een woord en mag niet verbroken worden.

Was het gelaat van Berenhuid niet met baard en stof bedekt geweest, dan zou het lieve meisje gezien hebben welke zalige glimlach om den mond van den wildeman speelde.

Berenhuid trok een ring van zijn vinger, brak dien te midden door, schreef den naam van het meisje in het ene stuk en den zijne in het andere. Het met haar naam beschreven gedeelte overhandigde hij haar en verzocht haar het zorgvuldig te bewaren.

— Bid God, lief meisje, sprak hij ontroerd, dat Hij mij in leven laat gedurende de drie jaar, die ik nog rond te zwerven heb. Indien gij mij na dien tijd niet terugziet, dan is het een bewijs, dat ik gestorven ben.

Hierop nam hij afscheid en zijn hart kwam vol zoete droefheid.

Het meisje trok rouwkleren aan en, telkens als zij aan haar verloofde dacht, schreide zij. Haar zusters bespotten haar.

— Pas op, gekte de oudste, dat hij u de klauwen niet laat voelen, als gij hem de hand geeft.

— Of dat hij u niet opeet, voegde de tweede erbij, want de beren zijn verzot op zoetigheid.

— En hem steeds involgt, hernam de oudste, anders begint hij te grollen.

— Ja, ja, 't zal een vrolijke bruiloft zijn, want de beren dansen gaarne.

Maar al dit spotten en schimpen raakten het meisje niet en zij bleef den man van haar keus trouw.

Berenhuid zette zijn zwerftocht voort, alom wel doend en vragend dat men voor zijn zieleheil zou bidden. Eindelijk waren de zeven jaar om. Berenhuid begaf zich naar de weide waar hij den duivel had aangetroffen. Satan was op zijn post. Grammoedig wierp hij den soldaat zijn rok toe en eiste den zijne terug.

— Eerst moet ge mij behoorlijk reinigen! eiste de soldaat.

Hoe de duivel ook tegenpruttelde, hij moest doen wat Berenhuid zei en hem wassen, kappen, scheren en kammen, zodat hij er weldra stralend als een fraaie jongeling uitzag.

Scheldend vertrok de duivel. Nu was onze vriend verlost. Hij ging naar de stad, schafte zich fijne kleren aan en liet zich in een met vier prachtige paarden bespannen rijtuig naar het huis van zijn verloofde voeren.

Niemand herkende hem. De vader hield hem voor een veld-overste, bracht hem in de huiskamer en deed hem zitten tussen zijn twee oudste dochters. Deze bedienden hem om strijd van wijn en keurige gerechten en zagen hem vol bewondering aan. De jongste, het in rouw geklede meisje, gunde hem geen blik, maar bleef in een hoek met terneergeslagen ogen zitten.

Na den maaltijd vroeg de onbekende aan den vader, of hij hem één van zijn dochters tot vrouw wilde geven. De beide oudste zusters vlogen naar hun slaapvertrek om hun schoonste klederen aan te trekken en zich met hun heerlijkste juwelen te tooien.

Intussen wendde de soldaat zich tot zijn bruid en bood haar een beker wijn aan, waarin hij het gedeelte van den ring wierp, dat hij sinds drie jaar had bewaard. Zij nam den beker aan, ledigde hem en, toen zij op den bodem den halven ring zag liggen, begon haar hart heviger te kloppen. Zij haalde de andere helft van den ring te voorschijn, die zij op haar hart bewaarde, en nu zag zij, dat de twee delen bij elkander pasten.

— Ik ben uw verloofde, sprak de schone man, dien gij, toen hij zulk gedrochtelijk voorkomen had, als bruidegom hebt aangenomen. Door de grote goedheid van God heb ik mijn echte gedaante teruggekregen en mag ik als een gewoon mens op aarde rondwandelen.

Zij viel hem aan het hart en thans schreide zij van vreugde en geluk.

En toen zij daar zo rustte, aan het lieve hart van haar trouwen bruidegom, traden haar twee zusters in de kamer en waren getuigen van het aandoenlijk toneel. De jongste zuster deelde haar thans mee, dat de vreemdeling haar verloofde was, dien zij eenmaal zo smadelijk bejegenden.

Van schaamte en woede liepen beide meisjes terug de kamer uit en de oudste viel in de rivier, waar zij verdronk, terwijl de tweede zich van wanhoop verhing.

's Avonds klopte er iemand aan de deur. 't Was de duivel, die grinnikend zei:

— Waarachtig, ik had vandaag een goeden dag. Ik verloor één ziel, maar won er twee voor één!

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949